

Franckesche Stiftungen zu Halle

Hugonis Grotii De Jure Belli ac Pacis Libri Tres

Grotius, Hugo

Jenae, 1680

CAPUT X.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

[urn:nbn:de:gbv:ha33-1-188571](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:gbv:ha33-1-188571)

tionibus maritimis in omnes alios grassari solito, capta belli jure mutasse dominum: ac proinde cum recepta ab aliis essent, facta eorum, qui receperant. In eadem cognitione & hoc judicatum est, quod modo diximus, naves hodie inter ea non esse, quæ postliminio recipiuntur.

CAPUT X.

Monita de his, quæ fiunt in bello injusto.

I. Quo sensu pudor vetare dicatur, quod lex permittit. II. Aptatam hoc a dea, quæ jure Genti. um permissa diximus. III. Interna injustitia injustum esse, quod ex bello injusto fit.	IV. Qui hinc, & quatenus ad restitutionem obligentur. V. An res capte bello injusto reddenda sint ab eo, qui cepit. VI. An & ab eo, qui detinet.

I. I.

(n. l. 3. c. 16.)

Legenda mihi retro vestigia, & eripienda bellum gerentibus pene omnia, quæ largitus videri possum, nec tamen largitus sum. nam cum primum hanc juris gentium partem explicare sum aggressus, testatus sum, juris esse aut licere multa dici eo, quod impune fiant, partim etiam, quod judicia coercitiva suam illis auctoritatem accommodent, quæ tamen aut exorbitent à recti regula, sive illa in jure & strikte dicto, sive in aliarum virtutum præcepto posita est, aut certe omittantur sanctius & cum majori apud honos laude.

Lib. III. c. 4. §. 2. n. 2.

III

f. l. 2. c. XI. §. 3.

c. 17. §. 2. n. 1. c.

22. §. 16. c. 25. §.

3. n. 4. l. 3. c. 18.

§. 2. c. 13. §. 3.

n. 1. p. 106. & 4. c.

Dicit eo quod impune fiant) Confirmat hæc Molin. tract. 3. de Jurid. diff. 46. n. 26. pag. 1693. Permittunt, inquit, interdum leges nonnulla ex rationabili aliquâ causâ, quæ cum mala in se contra jus naturæ sint, ipsæ tamen nec ea prohibent, nec puniunt, nec punire aut etiam impedire publicis potestatibus aut etiam Reip. sinunt. Sicut lupanaria publica & fornicationes in his, jura civilia & canonica permittunt, ad majora mala vitanda, quia impossibile est homines, attentâ eorum multitudine & fragilitate, ab omni omnino fornicatione cohibere. Unde nefas est potestatibus publicis, lupanaria aut fornicationes in illis punire, aut impedire, existentibus eis legibus earum permissivis: quin & jura civilia actionem meretricibus publicis concedunt ad præcium ipsi debitum pro actu fornicario cum ipsis jam habito. Interim optime hoc, quod permittitur, non poni in genere licito, sed naturali honestati & pudori judicandum relinqui, statuit Dn. Zigler, h. l.

2. In Troadibus Senecæ dicentū Pyrrho

Lex nulla capto parci, aut penam impedit,

Regerit Agamemnon,

Quod non vetat lex, hoc vetat fieri pudor.

Quo in loco pudor non tam hominum & famæ, quam æqui & boni, aut certe ejus, quod æquius meliusque est, respectum significat. Sic in Justinianeis Institutionibus legimus: Fideicommissa appellata sunt, quia nullo vinculo juris sed tantum pudore eorum, qui rogantur, continebantur. Apud Patrem Quintilianum: Non aliter salvo pudore ad sponsores venit creditor, quam si recipere

f. l. Inst. de

Fideic. Hered.

dit,

Rrrr 3

78

re à debitore non possit. Atque eo sensu scire videas justitiam cum pudore conjungi.

Nondum justitiam facinus mortale fugarat:
Ultima de superis illa reliquit humum,
Proque metu populum sine vi Pudor ipse regebat.

Operibus
verf. 190.

Hesiodus: Δίκη δ' ἐν χερσὶ καὶ αἰδῶς
οὐκ ἔσαι, βλαψὲ δ' ὁ κακὸς τ' ἀρείονα φῶτα.
--- nusquam Pudor: aurea nusquam
Justitia: insultant pravi melioribus ultro.

Protagora.

Ad ineruditū
præfulem.

Vita Thefei.

Lib. VI.

Lib. XIII. An-
tiq. c. 19. L. 14.
adoptivus. §. 2
D. de Ritu
nupt. Off. 1.
Lib. 1. de Ira,
c. 27.

Lib. 1. de
Clem. c. 18.

Plato libro XII. de legibus: πᾶσι δὲ αἰδῶς Δίκη λέγεται τε καὶ ὄντως εἶρη). Emendem πᾶσι δὲ: ut sensus sit: Comes Pudoris Justitia vocatur, & merito quidem. Nam & alibi idem Plato sic loquitur: θεὸς δέσους παρὶ τῶν γῆς ἀνθρώπων μὴ δόλοιοτο πᾶν, δωρεῖται ἀνθρώποις αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν' εἴεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ Φιλίας συνάχωροι. Deus, metuens ne plane interiret genus humanum, dedit hominibus Justitiam ac Pudorem, ornamenta civitatum, & ad amicitiam colligandam vincula: & Plutarchus simili modo δίκην vocat εὐνοικον αἰδῶς: Justitiam pudoris cohabitatricem, qui & alibi jungit αἰδῶ & δικαιοσύνην. Apud Dionysium Halicarnassensem simul nominantur αἰδῶς κόσμος καὶ δίκη, pudor, decorum, & honestum. Sic & αἰδῶ & Πειραιᾶς copulat Josephus Pudorem & Æquitatem. Paulus quoque Jurisconsultus conjungit naturale jus & pudorem. Cicero autem inter justitiam & verecundiam ita fines regit, ut justitiæ partes statuatur non violare homines, verecundiæ non offendere.

3. Cum eo, quem ex Seneca adduximus, versu bene convenit dictum, ejusdem in scriptis philosophicis. * *Quam angusta innocentia est, ad legem bonum esse? Quanto latius officiorum patet, quam juris regula? quam multa pietas, humanitas, liberalitas, justitia, fides exigunt? quæ omnia extra publicas tabulas sunt.* Ubi vides, jus à justitia distingvi, quia jus accipit id, quod in judiciis externis viget. Idem id alibi explicat egregie exemplo juris herilis in servos. *In mancipio cogitandum est, non quantum illud impune pati possit; sed quantum tibi permittat æqui bonique natura, quæ parcere etiam captivis & pretio paratis jubet.* Deinde: *Cum in servum omnia liceant, est aliquid, quod in hominem licere commune jus animantium vetet.* quo in loco notanda iterum vocis licere diversitas acceptio, altera exterior, altera interior.

Quam angusta innocentia est ad legem bonum esse Idem Seneca de Beneficiis l. V. c. 21. *Multa legem non habent, nec actionem, ad quæ consuetudo vitæ humana, lege omni valentior, dat aditum.* Quintilianus Institutionum oratoriarum lib. III. c. 8. *Sunt enim quedam non laudabilia natura, sed lege concessa, ut in XII. Tabulis, debitoris corpus inter creditores dividi licuit, † quam legem mos publicus repudiavit.* Cicero de Officiis libro III. *Aliter leges, aliter Philosophi tollunt astutias.*

† h. l. 3. c. 4.
§. 2. n. 2.

tas. Leges, quatenus manu tenere res non possunt: philosophi, quatenus ratione & intelligentia.

II. 1. Eundem habet sensum illa Marcelli in Senatu Romano distinctio: *non quid ego fecerim, in disquisitionem venit, quem, quicquid in hostibus feci, ius belli defendit, sed quid isti pati debuerint: ex æquo & bono scilicet.* Idem discrimen Aristoteles innuit disputans an iusta dicenda sit, quæ ex bello oritur servitus: ὅλως δ' ἀντιχόρροι πνες, ὡς εἰονταί δικαίαι τι (ὁ γὰρ νόμος δίκαιόν τι) τὴν κτ' πόλεμον δελεῖσαι πθεῖσαι δικαίαι. ὅλως δ' ὅσα φασί. τὴν γὰρ δεχλὴν ἐνδέχεται μὴ δικαίαι εἶναι πολέμων. Quidam respicientes iusti aliquid (* nam & lex iustum quid est) iustam esse ajunt servitatem ex bello: at omnino iustam esse negant, quando accidere potest, ut iniusta fuerit bellandi causa. Simile est illud Thucydidis in Thebanorum oratione: ἔς ἐν χερσὶν ἀπεκλίνεσθαι ἔχ ὁμοίως ἀλγυμένων. κτ' νόμον γὰρ δὴ τινα ἐπιχορον: de his, quos in conflictu occidistis, non adeo querimur, accidit enim hoc illis jure quodammodo.

Nam & lex iustum quid est? Seneca ad Helviam c. 6. alii armis sibi ius in aliena terra fecerunt. Pugnare videntur ius & aliena; sed concilianda, ut docet hic textus. Repete, quæ supra hoc libro cap. IV. §. 2.

2. Sic & ipsi Jurisconsulti Romani, quod sæpe ius captivitatis vocant, alibi injuriam appellant, & æquitati opponunt naturali; & Seneca servi nomen ex injuria natum, id, quod sæpe accidit, respiciens. Apud Livium, quoque Itali, retinentes ea, quæ Syracusanis bello ademerant, pertinaces ad obtinendam injuriam appellantur. Dion Pruseensis, cum dixisset, bello captos, si ad suos rediissent, libertatem recipere, addit, ὡς ἀδικῶς δελεῶντας, ut qui per injuriam in servitute fuissent. * Lactantius de Philosophis loquens: Cum de officiis ad rem militarem pertinentibus disputant, neque ad iustitiam neque ad veram virtutem accommodatur illa omnis oratio, sed ad hanc vitam moremque civilem. Idem mox à Romanis ait legitime illatas injurias.

Lactantius) Augustinus vero epistola IV. quæ est ad Marcellinum: Ac per hoc si terrena ista respublica Christiana præcepta custodiat, etiam ipsa bella sine benevolentia non gerentur. Idem de diversis Ecclesiæ observationibus: Apud veros Dei cultores etiam ipsa bella parata sunt.

III. Primum ergo dicimus, si belli causa iniusta sit, etiam si bellum solenni modo susceptum sit, injustos esse internâ iniustitiâ omnes actus, qui inde nascuntur: ita, ut qui scientes tales actus operantur, aut ad eos cooperantur, habendi sint in eorum numero, qui ad regnum coelorum sine poenitentia pervenire non possunt. Vera autem poenitentia, si tempus & copia suppetat, omnino requirit, * ut is, qui damnum dedit, sive interficiendo, sive

five

2. 2. 14 - 2. 12.

Jon. II, 10.

sive res corrumpendo, sive prædas agendo, id ipsum resarciat. Ideo Deus * negat grata sibi esse jejunia eorum, qui non jure captos detinebant: & Nivivius rex indicens justitiam præcipit, ut rapina manus vacuefaciant, naturæ ductu agnoscens, sine tali restitutione pœnitentiam fictam & inanem fore, Atque ita videmus sentire * non Judæos tantum & Christianos, sed & * Mahumetistas.

Ut is, qui damnum dedit, sive interficiendo, sive res corrumpendo, sive prædas agendo, id ipsum resarciat. Num. V, 6. Hieronymus ad Rusticum: Nec differtur ultionis sententia, si non reddantur universa. Augustinus in epistola ad Macedonium, quæ est LIV. Si res aliena, propter quam peccatum est, reddi possit, & non redditur, pœnitentia non agitur, sed simulatur. Retulit Gratianus in causam XIV. quæstione VI. can. 1.

Negat grata sibi esse jejunia eorum, qui non jure captos detinebant) Locust est illustris Esaiæ LVIII, 5. 6. 7. habes eum Græce apud Justinum Martyrem in colloquio cum Tryphone.

Non Judæos tantum) Vide canones pœnitentiales Moysi Maimonidæ c. II.

§. 2. Et Mosem de Kotzi præcepto jubente XVI.

Mahumetistas) Vide Leunclavium Turcicorum V. & XVII.

IV. Ad restitutionem autem tenentur, secundum ea, quæ generaliter, à nobis alibi explicata sunt, belli auctores, sive potestatis jure, sive consilio, de his scilicet omnibus, quæ bellum consequi solent: etiam de insolitis, si quid tale jussuerunt aut fraserunt, aut, cum impedire possent, non impedierunt. Sic & duces tenentur de his, quæ suo ductu facta sunt: & milites insolidum omnes, qui ad actum aliquem communem, puta urbis incendium, concurrerunt: in actibus divinis pro damno quisque, cujus ipse causa unica, aut certe inter causas fuit.

V. 1. Neque admittendam putem exceptionem, quam nonnulli adferunt de his, qui aliis operam navant, si modo in ipsis aliquid hæreat culpæ: ad restitutionem enim sine dolo culpa sufficit. Sunt qui videntur et exillimare, res bello captas, etiam si iusta belli causa non adfuerit, reddendas non esse, eo quod bellantes inter se, cum bellum inierint, ista capientibus donasse intelligantur. Sed nemo suum iactare temere præsumitur: & bellum per se longe abest à contractu naturæ. Ut vero pacati populi certi quid haberent, quod sequerentur, nec bello implicarentur inviti, sufficiebat introductio externi, de quo diximus, (a) dominii, quod cum interna obligatione restitutionis potest consistere. Atque id illi ipsi auctores videntur statuere in jure captivitatis personarum. Ideo Samnites apud Livium, res hostium in præda captas, quæ belli jure nostræ videbantur, remisimus. Videbantur ait, quia injustum id bellum fuerat, ut jam ante agnoverant Samnites.

2. Non

† L. 2. c. 17. per
rot. L. 3. c. 2. §.
fin. n. 4. c. 17. §.
2. n. 6. c. 13. §. 5.
Libro præce-
ptorum legis,
præcepto ju-
bente XVI.
Silv. in verbo
bellum, p. 1. n.
10. & 11. & 12.
Covar. d. §. 11.
n. 8. Less. Lib.
11. c. 13. dub. 4.
Adde L. 21.
vulgaris. §. 9.
fiduo. D. de
Furtis.
† L. 3. c. 20. §. 8.
Silv. d. loco,
n. 10. Vafq. L.
1. Controv. II.
c. 9. n. 27. Mo-
lin. disp. 118. §.
ut vero.
(a) L. 3. c. 6. §.
n. 1. §. 2. n. 1. §.
27. c. X. §. 5. n. 1.
Lib. IX. L. 8.
Vide supra. L.
11. c. 12. §. 12.

§. 5. n. i. (a) Tit. 2. 3. c. 26. §. 4. n. i. alienum pu-
catum pro se allegari non potest quia actus ep-
erit et actionem perennantem qui v. alu-
num peccatum pro se allegari velis pagi.
ve tantum expulsum ubi et quod in
autore major culpa sit, nec ta nos magis
exemplares, que actus incurritur, nisi
in illis talibus ubi nonum manifeste constat
de iniquitate actus et non habere potestatem.
ten iniquitatem e.g. fabrity in bello iniquo
qui proficisci in bellum n. eis non est.
iniquitatem ex bello facta pro rigore in hypothese. h. e. in applicatione quia n. pui.
cy meritate principis applicat. Tit. 2. c. 26. ab eo accidit quod non principis potestatem in
4. ~~iniquitatem~~

§. 5. n. i. (b) in these quidem veritas pro non
in hypothese. h. e. in applicatione quia n. pui.
se inacte facta, huius vero contrarium non
est veritas et talis pro Tit. 2. c. 26.
§. 4.

2. Non dissimile est, quod ex contractu sine dolo inito, cui inest inæqualitas, iure gentium nascitur facultas quædam cogendi eum, qui contraxit ad implenda pacta: nec eo tamen minus, qui plus æquo stipulatus est, rem ad æqualitatem reducere ex probi ac pii hominis officio tenetur.

VI. 1. Sed & qui damnum ipse non dedit, aut sine omni culpa dedit, sed rem bello injusto captam ab alio penes se habet, tenetur eam reddere, quia, cur alter ea carere debeat, nulla causa subest naturaliter iusta, non consensus ipsius, non malum meritum, non compensatio. Non aliena ab hac re historia est apud Valerium Maximum: Populus, inquit, Romanus cum P. Claudius Camerinus ductu atque auspiciis suis captos sub hasta vendidisset, etsi ærarium pecunia, fines agris auctos animadvertibat, tamen quia parum liquida fide id gestum ab imperatore videbatur, maxima cura * conquestos redemit & prædia restituit. Similiter Phocenibus Romanorum decreto reddita libertas, etiam illa publica, & qui erepti erant agri. Et postea * Ligures, qui à M. Pompilio venditi fuerant, reddito emtoribus pretio restituti sunt in libertatem, bona quoque reddi curata. Idem de Abderitis decrevit Senatus, addita causa, quod injustum bellum illatum iis esset.

Vid. supra, L.
2. c. X. §. 3. &
seqq.

Lib. VI. c. 5.

Liv. L. XXXIX.
cap. 39.

Liv. Lib. XIII.
L. 3. c. 16. §. 4.

Lib. XIV.

Conquestos redemit, & prædia restituit) Antonius Tyrius coëgit reddere, quæ Judæorum tenebant. Homines ab eis venditos iussit liberari, bona dominis reddi; Josephus XIV. Antiquæ Historiæ. Macrinus Parthis reddidit, captivos & prædam, quod causa fuisset, cur Romani pacem rumpèrent; Herodianus libro XIV. in fine. Mahumetes Turca liberari iussit eos, qui fuerant in oppido Sanctæ Mariæ in Achaia; Chalcocondylas libro IX.

Ligures) Vide excerpta Peiresiana Diodori Siculi.

†††

Tenetur eam reddere) Sed quæritur, an pretium petere queat ab innocente domino, qui suum vindicat? Arbitramur quod non arg. l. 2. C. de Furt. cum qua conspirat Jus Saxonicum Provinciale lib. 2. artic. 39. Verb. Spricht aber jener. ibique Gloss. num. 10. Dissentire quis posset propter ea quæ ad cit. l. 2. tradit Dion. Godofred. in not. Sed his satisfecit Dn. Richter. Decis. 96. num. 27. pag. 300. cum aliis ibid. cit. Quamvis bonæ fidei possessori regressus detur adversus tradentem, nec ei denegetur iure retentionis detrahere, si quid sumtus aut operæ in rem alienam impendit.

2. Poterit tamen, si quid sumtus aut operæ impendit is, qui rem tenet, deducere tantum, quantum domino valebat adipisci desperatam possessionem, secundum ea, quæ alibi † explicata sunt. Quod si rei possessor culpæ exors eam consumserit aut alienaverit, non tenebitur, nisi in quantum censi ferri potest locupletior factus.

† I. c. 10. §.
9. l. 3. c. 9. §.
16. c. 16. §. 3.

CAPUT XI.

Temperamentum circa jus interficiendi in bello iusto.

ssss

I. In